

Julkinen tiivistelmä

Monialaisen yhteistyön odotetaan ratkaisevan viheliäisiksi nimitettyjä ongelmia, kuten työttömyyttä, asunnottomuutta ja päihde- ja mielenterveysongelmia. Kuitenkin monialaisen yhteistyön toteutumisesta käytännössä on vielä vähän tutkimustietoa Suomessa ja siksi myös sen vaikuttavuuden todentaminen on haastavaa. Väitöstutkimuksessani tarkastelin vaikuttavan monialaisen yhteistyön käytännön toteuttamista lasten ja nuorten monialaisissa, eri organisaatioiden välisissä toimintamalleissa systeemiteoreettisesta ja sosiaaliskonstruktioonisesta viitekehyksestä. Käsitteellistin monialaisen yhteistyön sosiaalseksi systeemiksi, jonka ei-kielellistä ja kielellistä toimintaa tarkastelin kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian ja diskursiivisen psykologian lähtökohdista käsin.

Väitöstutkimukseni muodostuu neljästä osatutkimuksesta ja sen aineisto on kerätty laajasti lasten ja nuorten hyvinvointi-, terveys- ja sosiaalipalveluista, työllisyyspalveluista sekä kasvatus- ja opetusalta. Ensimmäisessä osatutkimuksessani tarkastelin translationaalisen arviointitutkimuksen keinoin vaikuttavaa monialaista yhteistyötä poliisin, päihdehuollon ja etsivän nuorisotyön muodostamassa monialaisessa toimintamallissa systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja toimintamallin toimijoiden haastatteluaineistoon (n = 13) perustuen. Toinen osatutkimukseni käsitteli ei-osallistuvan havainnointiaineiston avulla nuoren asiakkaan osallisuuden mahdollisuuksia sekä keskustelun retorisi-responsiivisuutta ohjaajan ja nuoren välisissä ohjauskeskusteluissa (n = 110) Ohjaamoissa. Kolmannessa osatutkimuksessa tarkastelin monialaisen ohjauksen toteuttamista ammatillisina toimintatapoina ja työmuotoina Ohjaamojen asiakastilanteissa (n = 68) ei-osallistuvan havainnointiaineiston kautta. Neljäs osatutkimus koski monialaisen yhteistyön diskursiivista rakentumista käytännön toimintana kasvatus- ja opetus- sekä sosiaali- ja terveysalalla työntekijöiden ja johdon tekstimuotoisissa kyselyvastauksissa (n = 2878).

Väitöstutkimukseni tulosten perusteella vaikuttava monialainen yhteistyö rakentuu ihannetapauksessa sekä työntekijöiden ja asiakkaan välisessä että työntekijöiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa, jolloin laadukas ja runsas yhteydenpito ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen korostuvat. Parhaimmillaan se toteutuu myös organisaatiotasoisena ilmiönä, kuten riittävinä resursseina ja yhteisinä johtamisrakenteina, jotka mahdollistavat organisaatioiden väliseen yhteistyöhön sitoutumisen. Tulokset osoittivat kuitenkin, että monialaiseksi nimetty yhteistyö ei aina toteudu kielellisen ja ei-kielellisen toiminnan tasolla vaikuttavana monialaisena yhteistyönä. Ei-kielellisinä toimintatapoina sitä toteutettiin niin yksintyöskentelynä kuin rinnakkaisena työnä, jossa eri alojen ammattilaiset tapasivat asiakasta vuorotellen. Kielellisenä toimintana asiakas asemoitui yhteistyön kohteeksi eikä niinkään tasavertaiseksi, monialaisen yhteistyön keskeiseksi osalliseksi. Diskurssin tasolla kuitenkin työntekijät ja johto jäsensivät monialaista yhteistyötä itsestäänselvästi toteutuvaksi.

Kokonaisuudessaan väitöstutkimukseni tulosten perusteella voidaan todeta, että monialaisen yhteistyön toteuttamisen ja siitä puhumisen välillä näyttää olevan ristiriita, ja että vaikuttavan monialaisen toimintajärjestelmän muodostuminen on lasten ja nuorten monialaisen yhteistyön toimintamalleissa paikoin vielä kesken. Tutkimukseni auttaa kehittämään monialaisia toimintamalleja kiinnittämällä huomion puheen ja tekojen väliseen ristiriitaan sekä konkreettisiin tekoihin, joiden avulla voidaan tukea eri alojen asiantuntijoiden ja asiakkaan välistä yhteistyötä niin yksittäisten asiakastilanteiden kuin organisaatioiden kehittämisen kontekstissa.

Julkaisuluettelo

- Lilja, T., Pukkila, P. & Helander, J. (2021a). Nuorten asiakasosallisuus monialaisessa ohjaus- ja neuvontapalvelussa. Havainnointitutkimus ohjaustilanteista Ohjaamoissa. Nuorisotutkimus, 39(1), 21–36.
- Lilja, T., Pukkila, P. & Helander, J. (2021b). Monialaisen ohjauksen rakentuminen ohjaustilanteissa: onko monialainen ohjaus monialaista? Kasvatus, 52(3), 282–296.
- Lilja, T., Ristikari, T. & Niemelä, M. (2022). Hoito syytteen sijaan -toimintamallin arviointitutkimus: Monialaista yhteistyötä nuorten huumausaineiden käytön ehkäisemiseksi. Kasvun Tuki, 2(1), 24–38.
- Lilja, T., Kykyri, V-L., Pukkila, P., Helander, J. & Rantanen, J. (2025). Mitä ihmettä tälläkin taas tarkoitetaan! – Monialainen yhteistyö sosiaali- ja terveys- sekä kasvatus- ja opetusalan asiantuntijoiden vaihtelevissa diskursseissa. Hallinnon Tutkimus, 44(2).